

Otthon — 12 éven át

Kisterenyén március végén avatták az új, 264 személyes gyermekotthont, ahol 6-tól 18 éves korig nevelik a rászoruló gyermekeket.

Külső kép az új otthonról

A tanulószobában

Az otthonban főzni is megtanulnak a lányok (Király Krisztina felvétele)

Meglepve, s kicsit zavartan foglal helyet. A napi munka áramát megtörjük egy rövid időre, hogy beszéljessünk. Szemüvege mögött a szeme nyugtalanságról árulkodik. Hiszen odakint a konfekcióosztályon most is sokan keresik.

Jegesi Antalnét eladó élete nagy élményéről beszél. Ő fogalmazta így kitüntetését, a Munka Erdemrend arany fokozatával. Felfokozott érzelmeiről árulkodik, hogy keresi a szavakat, amikkel méltóan kifejezhetné magát. Többször is megismétli:

— Az a szó, hogy kormánykitüntetés hirtelen megjött, azután örömmel fogott el. Megfoghatatlan, hogy én kapjam...

A Salgótarjáni Centrum Áruházban a dolgozók többsége csak így szólítja: Bori néni. Egyike azoknak, akik a

Rá sohasem panaszkodtak

Centrum elődjében, az Állami Áruházban fogadta az első vevőket. Büszkén vallja magát az áruház törzsgárdistájának.

Vezetői így jellemezték: olyan eladó, aki ellen soha egyetlen panasz nem hangzott el a vevőtől. A becsületes, lelkiismeretes, készséges és szorgalmas dolgozó mintaképe. Szókimondó és igazságos. Szeretik és becsülik a munkatársai és vezetői.

Amikor a Centrum Áruházban megtudták, hogy a központból lehetőséget kaptak egy kormánykitüntetésre, az előírások és belső szabályok

A halandóság nyomában

Felmérés — az életért

Interjú dr. Balog Jánossal, az Egészségügyi Minisztérium főtanácsosával

Az egészségügyi miniszter legutóbbi sajtótájékoztatóján a közvélemény felügyeit egy adatra: bizonyos életkorban és főleg férfiaknál nem csökkent a halandóság, sőt, 1965-höz képest valamelyest emelkedett is. Ez a jelenség, arra készítette a minisztériumot, hogy az ideai évben nagyarányú vizsgálatba kezdjen. Erről kérdeztük dr. Balog János miniszteri főtanácsost.

— A vizsgálatnak kettős célja van: egyrészt nagy pontossággal meg akarjuk ismerni a lakosság egészségi állapotát; másrészt a pontosabb adatok alapján a korábbiaknál még jobban igyekezünk tervezni. Természetesen az egészségi állapotról eddig is folyamatos információval, részadatokkal rendelkezünk a kötelező éves jelentésekből.

— Melyek ezek?

— A betegforgalomról, a kórházi betegekéről kór, nem, betegség szerinti megoszlásban készített adatlapok, a kötelezően bejelentendő betegségek adatai; táppénzesek, rokkantak száma, a száz éve vezetett halálozási statisztikák. Ezek részinformációk, azonban ha összesítjük őket, már elég jól következtethetünk belőlük. A vizsgálat azonban nem elég jól, hanem pontosan akar következtetni, többek közt a halálozási arány bizonyos romlásának okára is. Az utóbbi jelenség meglepő, de valójában nem „mellbevágó”. Mikor egy ország gazdasági-szociális-kulturális helyzete elér egy bizonyos szintet, a születéskor várható életkor eléri mondjuk a hatvan évet, akkor a fejlődés óhatatlanul lelassul. Úgy mondjuk, hogy könnyebb az átlagos életkort negyvenről ötvenre emelni, mint hatvanról hatvanegyre. Ennek ellenére természetesen az összes lehetőséget ki kell használnunk, hogy minden módon növeljük az átlagos életkort.

— Milyen okot gyanítanak a statisztika romlása mögött?

— A balesetek növekedése mindenképp szerepet játszik, ide sorolhatjuk a kopási betegségeket, elsősorban a keringési rendszer betegségeit. Az ilyesmik idős korban természetesen, ebben az életkorban azonban idő előtt! Úgy hiszünk, hogy a civilizációs betegségek nagy számát, korai jelentkezését az életformaváltás eredményezi. Itt ut vissza a hétközi tevek, a kocsi, külföldi út, túlmunka, maszkolás. A családon belüli munkamegosztás jelenlegi helyzete miatt lehet az, hogy elsősorban férfiak sínylik meg. Természetesen a fentebb felsoroltak csak elképzelés — egy biztos: arról szó sincs, hogy az egészségügyi ellátás ma rosszabb lenne, mint tíz éve. Tehát az egészségügyi szakterácn kívül álló, de az egészségre ható okok után kell kutatnunk.

— A vizsgálatokat hány emberen végzik?

— A kiválasztott csoport az egész ország lakosságának egészét reprezentálja. Egy éven át huszonezer embert kísérünk figyelemmel, a lakosság két ezrelékét. A mintakiválasztást a Központi Statisztikai

Hivatal végezte, az általa kidolgozott ELAR — egyéges lakossági adatfelvételi rendszer — alapján. Az alap-tenyeket már föl is vették; a mintában levők személyi adatait, a lakóhely minőségére és az együttlakók számára vonatkozó adatokat.

— Miként történik a vizsgálat?

— Április elsején kezdődik, az országnak csaknem mind a négyezer orvosi körzetében. Először a körzeti ápolónők elmennek a személyekhez, fölveszik róluk az adatlapot. Volt-e orvosnál, voltak-e panaszai, el tudta-e látni a munkáját? Ezt az adatfelvételt minden hónapban megismétlik. Közben, ha a megfigyelt személy orvoshoz fordul, vagy orvost hív, erről is adatlap készül.

— Ez a tevékenység a körzeti nővérektől többletmunkát követel...

— Minden lapkitöltést megfizetünk. Továbbá, ha vállalják, még egy, szintén fizetett feladatot is lesz: végig kell látogatniuk a település egész-

ségügyi intézményeit, hogy öt évre visszamenőleg kiírják a vizsgált páciensre vonatkozó egészségügyi adatokat. Amennyiben nem vállalják, erre a feladatra orvostanhallgatókat, szigorló orvosokat kérünk fel.

— Miként alakul az év végi összkép?

— Négy adatforrás áll rendelkezésünkre: az orvos-beteg találkozásról készült adatlapok, a tizenkét megkérdezés lapjai, az öt évre visszatekintő adatok és az év végi szűrővizsgálat. Itt a mintát először a körzeti orvos vizsgálja meg. Ha gyanú támadt valamilyen betegsége, akkor második lépcsőben járóbeteg-szakrendelésen, vagy kórházban folytatják a vizsgálatot... Egyébként az országos vizsgálaton kívül másik ágon is kutatunk: az ország három megyéjében zárt településeken. Itt az általános célokon túl még egy, gazdaságilag fontos dolgot is kutathatunk: hogyan alakul a betegség-ráfordítási költségkapsolat más-más helyen. A Hajdú-Bihar megye néhány községében végzett vizsgálat

már befejeződött, Balassagyarmaton és Baranyában pedig április 1-én kezdődik.

— Milyen formában hasznosul mindez a tervezésben? — Ha rájövünk a jelentős halálozási és betegségek okokra, akkor felvázolhatjuk ezek várható alakulását is. Ha pedig ismerjük: a várható helyzetet, akkor már egy érettségizett gyerek is kiszámíthatja: mi kell. Hol építsünk kórházat, milyen betegségekre készüljünk, melyeket feledjük el...

Egy év múlva „fűtik be” a nagy teljesítményű számítógépet, amely összeadja, bontja és elemzi az adatokat. Olyan okos gondolkodó gép ez, hogy a hatalmas elemzőmunka mellett még hat más minisztériumot szolgál ki. Persze működéséhez sem olcsó, ahogy az egész vizsgálat sem az: harmincmillió forintba kerül.

Gondoljunk azonban arra, hogy egy kórházi ágy létesítése egymillió forint. A vizsgálat pedig harmincnél jóval többet tesz majd nélkülözhetővé...

Szántó Péter

Községi közös tanácsok

Nézsán a népképviselőtről

Nézsán nem csupán szlovák nemzetiségi község a megye déli határán, hanem székelyközség is. Hozzá tartozik Alsópetény, Keszeg, Nógrádsáp és Legénd is. De Nézsán nem csak nemzetiségi és székelyközség — eljáró falu is. A lakosság, az itt élő munkavállalók nyolcvan százaléka Vácra, Budapestre ingázik naponta — osztozva ebben sok nógrádi község sorsával, gondjával, örömeivel.

NINC S KIRENDELTSÉG

Mármint a társközségekben. Nézsán, éppen öt esztendeje alakult meg a községi közös tanács, egészen pontosan 1973. április 25-én. S akkor — a járásiak javaslatát megfogadva — úgy döntöttek, hogy a társközségekben nem hoznak létre kirendeltségeket. Nézsánról kijárva látják el a tanács feladatokat. Erről a nem könnyű időszakról beszélgettünk a nézsai tanácsoson az elnökkel, Lehotka Ferencel, és a vb-titkárral, Kucsera Imrével. Hogyan valósult meg az elképzelés?

— A legtöbb gond, kezdetben, a szakigazgatási szervek munkarendjének, munkastílusának kialakításával volt — mondja a tanácselnök. Gondot okozott az is, hogy az igazgatási szervekben dolgozók kezdetben nem rendelkeztek teljes áttekintéssel a feladatokat illetően. Elsősorban a saját községük ismerték, s ez így volt természetesen. Ugyanakkor az öt községre kiterjedő, több mint ötezer lakost érintő kérdésekben kellett eljárniuk, dönteniük. A gyakorlat azonban jó tanítómesternek bizonyult ezáltal is. Az első időszakban például, heti négy alkalommal tartottak a társ-

községekben fogadónapokat, megfelelő személyi felosztásban. Másfél év múlva azonban, a tapasztalat szerint, már a heti három alkalom is elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy a lakosság ügyes-bajos dolgai intézzenek, s helyben végezzék el azt a munkát, amely nem igényelte a székelyközségi ügyiratkezelést.

— Erre az időszakra jutott néhány eredmény is — mondják a nézsai tanács titkosságviselői. — A gázcsatorna létesítését a társközségekben a tanács, itt Nézsán, az ÁFESZ kezdeményezte. Ugyancsak az első eredmények között tartjuk számon a lakosság részéről régen kért ravatalozók építését, három községben.

KÖZSÉGRŐL KÖZSÉGRE

A népképviselő tanácsok számában, összetételében a tanács szervek, így például a végrehajtó bizottság összetételében nyilvánul meg egyetemesen. Nézsán egy-egy tanácsülésen 38 tanácsagtag megjelenszere számíthatnak, közülük tizenegy a nő. Harminc éven aluli tanácsagtag hat van az öt községben. A székelyen kilenc, Nógrádsápon nyolc tanácsagtag dolgozik. A végrehajtó bizottságban kilencen tagok, s érdekes, hogy például Alsópetényből ugyan-nyolc vb-tag érkezik az ülésekre, mint Nézsánból. Ebben elsősorban az mutatkozik meg, hogy nem mereven, hanem a lakossági igényhez, a valóságos feladathoz képest áll össze a végrehajtó bizottság.

A megismerés, a hatékonyság megmutatkozik másban is. Itt van például az a mintegy négyezer forint, amelyet évente az utak-hidak költség-helyen tervezhetnek. A közös tanács megalakulása óta bevált gyakorlat szerint, minden évben más-más község kapja ezt az összeget, így koncentráltan, hatékonyan használhatják fel. És mindenki sorra kerül.

Szórakoztató adatbank

Franciaországban „Ordivancas” néven új társaság alakult azzal a céllal, hogy az unatkozók francia állampolgároknak ötletet adjon: hol szórakozhatnak a munkaszüneti napokon. Az információk szolgálatot két számítógép végzi. Más szóval ez azt jelenti, hogy e két berendezés adatbankként szolgál. A számítógép tárolójába beviszik az

éttermek, éjszakai mulatók, szállodák pontos címét, programját, a kempingek helyét, befogadóképességét, a különböző kirándulások idejét, helyét, a részvételi költségeit stb. Az említett berendezések segítségével a helvofoglalás és a költségek számlázása is lebonyolítható. Az említett társaság a tél időszakában is működött az adatbankot.

P. A.

NÓGRÁD — 1978. április 9., vasárnap

5